

ingediend op **956** (2021-2022) – Nr. 3
23 maart 2022 (2021-2022)

Verslag

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Brecht Warnez en Tom Ongena

over het voorstel van resolutie

van Maurits Vande Reyde, Inez De Coninck, Tinne Rombouts,
Andries Gryffroy, Orry Van de Wauwer en Paul Van Miert

over het verbeteren van de toegankelijkheid
van de publieke gebouwen en de publieke ruimte
in Vlaanderen

Documenten in het dossier:

- 956** (2021-2022) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
- Nr. 2: Amendement

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maaïke De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;

Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;

Katrien Partyka, Brecht Warnez;

Tom Ongena, Bart Tommelein;

An Moerenhout, Jeremie Vaneekhout;

Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;

Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;

Koen Van den Heuvel, Hilâl Yalçın;

Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;

Meyrem Almaci, Celia Groothedde;

Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering besprak op 8 en 22 maart 2022 het voorstel van resolutie over het verbeteren van de toegankelijkheid van de publieke gebouwen en de publieke ruimte in Vlaanderen.

(De commissievergadering van 8 maart werd als videoconferentie georganiseerd.)

1. Toelichting door de indieners

Maurits Vande Reyde zegt dat het begrip toegankelijkheid breed bekend is. Velen kennen ook binnen de familie of kennissenkring personen met een beperking of personen die het om een andere reden moeilijk hebben om de openbare ruimte te gebruiken. Het is duidelijk dat er in het verleden slecht nagedacht is over de toegankelijkheid van de openbare ruimte. Het gaat daarbij niet specifiek over de toegankelijkheid voor een bepaalde doelgroep, zoals mensen in een rolstoel, maar over het toegankelijk maken van de openbare ruimte voor iedereen. Als beter wordt nagedacht over toegankelijkheid, dan kunnen al heel wat stappen worden gezet. De stad Diest, waar *Maurits Vande Reyde* schepen van Toegankelijkheid is, werkte een beleidsplan Toegankelijkheid met concrete acties uit. Dat leidt tot verbeteringen op korte termijn.

In 2020 werd een hoorzitting gehouden over een rapport van Inter waarin de toegankelijkheid in Vlaanderen werd onderzocht (*Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 416/1*). Op basis van steekproeven werden er ongeveer 150 dossiers over bouwwerken onderzocht. Uit het onderzoek bleek dat zo goed als geen enkel dossier op papier in orde was met de voorschriften van de stedenbouwkundige verordening. Dat komt omdat architecten, aannemers en lokale ambtenaren van de dienst Ruimtelijke Ordening nauwelijks kennis hebben over die verordening. Daardoor kunnen er onvoldoende acties worden ondernomen om die regels af te dwingen. Concluderend werd in de studie gesteld dat de bestaande regels beter moeten worden afgedwongen of dat er over nieuwe manieren moet worden nagedacht om de toegankelijkheid te verbeteren.

Ook in het Vlaamse regeerakkoord staat te lezen dat de toegankelijkheid in Vlaanderen moet verhoogd worden. In de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering werd op 26 januari en 2 februari 2021 de conceptnota van *Maurits Vande Reyde*, *Freya Saeys*, *Carina Van Cauter*, *Gwenny De Vroe*, *Mercedes Van Volcem* en *Tom Ongena* over een integraal toegankelijk en universeel ontworpen Vlaanderen tegen 2050 (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 384/1 en 2*) besproken.

Voorliggend voorstel van resolutie roept de Vlaamse Regering op om werk te maken van een aantal punten. Er zijn richtlijnen opgenomen over sensibilisering en de voorbeeldfunctie van de Vlaamse overheid. Het is logisch dat de Vlaamse overheid werk maakt van de toegankelijkheid van de eigen gebouwen, zoals onder meer van kantoren, ziekenhuizen, bibliotheken en theaterzalen, maar ook van zaken in de publieke omgeving zoals parken, speeltuinen en pleinen. Niemand is tegen toegankelijkheid, alleen weet men vaak niet hoe daar in de praktijk werk van te maken. Daar kan sensibilisering van overheden en private partners een oplossing bieden. Naast de taak die weggelegd is voor de overheden, moet Inter financieel versterkt worden voor het opbouwen en delen van expertise.

Het realiseren van toegankelijkheid door de lokale besturen is een ander belangrijk punt. Ter ondersteuning van de lokale besturen wordt geijverd voor de uitbouw van een flankerend instrumentarium, de modernisering van het handboek over toegankelijkheid en het toevoegen van een volwaardige toegankelijkheidstoets bij de omgevingsaanvraag. Daarnaast moet er degelijk onderzocht worden hoe in de fase van oplevering de controle op toegankelijkheid kan versterkt worden.

De stedenbouwkundige verordening bestaat momenteel op planniveau. Die plannen worden onderzocht en dan moet de ambtenaar in de praktijk nagaan of aan de voorschriften voldaan is. Maar die controle gebeurt onvoldoende. Ook blijkt dat niet alles wat op plan staat in de praktijk wordt uitgevoerd. Als er een alternatief wordt voorgesteld, is dat vaak niet in lijn met de regels. Er moet met een toegankelijkheidstoets onderzocht worden hoe dat in de praktijk kan worden omgezet zodat de controle op toegankelijkheid tijdens de fase van de oplevering kan worden versterkt. Er moet gekeken worden naar wat in de praktijk werkt. Als er een oplossing is die de toegankelijkheid garandeert, dan moet die goedgekeurd worden.

Tot slot is er een continue monitoring nodig zodat duidelijk is in welke mate de toegankelijkheid in Vlaanderen erop vooruitgaat. In Noorwegen is er sinds 2009 een uitgebreid toegankelijkheidsplan dat op regelmatige basis wordt bijgewerkt. Samen met de andere Scandinavische landen is Noorwegen een voorbeeld.

Een veel gehoorde kritiek op voorstellen van resolutie is dat ze niet concreet genoeg zijn. Maurits Vande Reyde is het daar niet mee eens. Men had evengoed kunnen zeggen dat Vlaanderen tegen 2030 helemaal toegankelijk wordt, maar dat is niet realistisch. Dit voorstel van resolutie wil de shift in de mentaliteit over toegankelijkheid versterken en een systeem in voege brengen waarmee de toegankelijkheid geleidelijk wordt verbeterd.

Inez De Coninck herhaalt dat iedereen het eens is over het belang van toegankelijkheid. Op die manier kan men voor de dagelijkse vrijheid van heel wat mensen zorgen. De overheid speelt daar een belangrijke rol in, zeker voor de toegankelijkheid van publieke gebouwen en domeinen. Dat is van belang voor mensen met een beperking, maar evengoed voor mensen die tijdelijk minder mobiel zijn.

Dit is geen nieuwe visie. Al in 1975 werd wetgeving opgesteld over de toegankelijkheid van gebouwen en de huidige wetgeving is al meer dan tien jaar oud. Helaas heeft die in de praktijk niet het gewenste effect.

Op vraag van de Vlaamse Regering evalueerde Inter de Toegankelijkheidsverordening. Daaruit bleek een algemene wil om die Toegankelijkheidsverordening te behouden. Er werd ook vastgesteld dat het moeilijker is om de normen te halen bij renovatieprojecten dan bij nieuwbouwprojecten, die van in het begin rekening kunnen houden met de toegankelijkheidsvoorschriften. De huidige afwijkingsmogelijkheden zijn onvoldoende bekend en laten te weinig alternatieve oplossingen toe. De controle en handhaving zijn redelijk beperkt. Er zijn te weinig belonende maatregelen zoals een label of financiële ondersteuning. De kennis bij ontwerpers en omgevingsambtenaren is ontoereikend. Tot slot is er sinds de invoering van de regelgeving al verbetering op het terrein, maar het kan nog veel beter.

Dit voorstel van resolutie is gebaseerd op de evaluatie van Inter van de Toegankelijkheidsverordening. De Vlaamse overheid moet het goede voorbeeld geven door de best beschikbare praktijken over te nemen. De focus van het voorstel van resolutie ligt op het beter toegankelijk maken van publieke gebouwen. Dat moet niet gebeuren door het bestaande openbaar patrimonium drastisch aan te passen aan de verstrengde regels. De kosten die dat met zich zou meebrengen, zouden onevenredig zijn in verhouding tot de maatschappelijke baten, wat niet goed zou zijn voor het maatschappelijk draagvlak. Het voorstel van resolutie beoogt dan ook dat de toegankelijkheid van openbare gebouwen toekomstgericht versterkt wordt. De klemtoon ligt op resultaten op het terrein, niet op het verzwaren van de planlast of het creëren van administratieve rompslomp. Ook in de opleidingen moet er meer aandacht zijn voor toegankelijkheid. Zo kunnen ontwerpers van bij de start van een project daarmee rekening houden en worden dure aanpassingen achteraf vermeden.

In het voorstel van resolutie staat ook dat er moet samengewerkt worden met de lokale besturen, de Vlaamse Bouwmeester en Inter. Daarnaast wil men ondersteuning geven aan publieke en private spelers.

Concluderend stelt Inez De Coninck dat er een volgende stap kan worden gezet naar een toegankelijker en inclusiever Vlaanderen, waarin een handicap geen belemmering meer mag vormen.

Tinne Rombouts sluit zich aan bij de tussenkomsten van de voorgaande sprekers. Dit voorstel van resolutie komt niet uit de lucht vallen. Er waren al besprekingen in deze commissie over de bovengenoemde conceptnota en ook het evaluatierapport van Inter werd al besproken.

Hoewel iedereen het belang van toegankelijkheid onderschrijft, wordt op het terrein weinig vooruitgang geboekt. Veel gebouwen voldoen nog niet aan de toegankelijkheidsregels, waardoor heel wat mensen daar last van ondervinden of zelfs uitgesloten worden. Het gaat inderdaad zowel om mensen met een permanente beperking, maar ook bijvoorbeeld om ouderen, mensen die een ongeval hebben gehad en ouders die op stap gaan met een kinderwagen. 22,5 procent van de Vlamingen zou directe baat hebben bij initiatieven met betrekking tot de toegankelijkheid van openbare gebouwen.

Uit het evaluatierapport van Inter bleek dat er bij de bouwaanvraag slechts in 9 van de 147 onderzochte dossiers een correcte toepassing was van de Vlaamse Toegankelijkheidsverordening. Na de uitvoering van de werken bleek geen enkel dossier in orde te zijn. Dat resultaat toont aan dat de Toegankelijkheidsverordening op zich niet de gewenste impact heeft op de basistoegankelijkheid van nieuwe en gerenoveerde gebouwen. Het aanwezig zijn van wetgeving is dus onvoldoende.

Toegankelijkheid moet een ingebakken begrip worden dat wordt toegepast op elke publieke ruimte en elk publiek patrimonium. Toegankelijkheid moet een kernelement zijn bij elke beleidskeuze. Daarvoor moet een toegankelijkheidsreflex worden gecreëerd. Zo zullen automatisch de noodzakelijke maatregelen omtrent toegankelijkheid genomen worden. Bij het aanleggen van een plein wordt vaak gedacht aan het aanbrengen van verhoogjes om een onderscheid te maken tussen verschillende delen van het plein, terwijl die verhoogjes grote drempels kunnen vormen en alles evengoed op hetzelfde niveau kan ingericht worden.

Er moet blijvend ingezet worden op sensibilisering om de meerwaarde van toegankelijkheid continu te beklemtonen. Er moet duidelijk worden gemaakt dat het kostenplaatje niet per se duurder wordt. Steden en gemeenten moeten beter geïnformeerd worden over de mogelijkheden omtrent toegankelijkheid. Tegelijk leveren steden en gemeenten al heel wat inspanningen ter zake.

Om een toegankelijkheidsreflex te creëren, moet er in de opleiding van ontwerpers en bouwers meer aandacht gaan naar toegankelijkheid. Dat gaat over de architect en de aannemer, maar ook over de metser op de werf en de mensen die deelnemen aan de werfvergaderingen. Dat is nodig omdat de toegankelijkheidsprincipes niet altijd in de realiteit worden uitgevoerd, ook al staan ze uitgetekend in het plan. Soms worden kleine zaken op een werfvergadering beslist die ten koste gaan van de toegankelijkheid. Iedereen moet er dus over waken dat de toegankelijkheid gedurende het gehele proces gegarandeerd blijft.

Er moet per beleidsdomein en per sector in overleg worden gegaan met Inter om zo een ambitieniveau op maat te bepalen. Dat ambitieniveau moet duidelijk maken wat de bedoelingen op termijn zijn en hoe er stappen in die richting kunnen worden gezet. In de zwembadsector is er al een draaiboek voorhanden met zaken waarop moet worden gelet op het vlak van toegankelijkheid. Dergelijke initiatieven moeten

worden verruimd naar alle domeinen. De draaiboeken vanuit Vlaanderen in verband met de openbare ruimte moeten worden gescreend. Daarin wordt vaak voorgesteld om te werken met verhoogjes. Als die worden vermeden, kan er al snel vooruitgang worden geboekt.

Er moet ook een controlemoment worden ingebouwd. De rol van handhaving is van groot belang, zeker op het moment van oplevering. Dit moet van in het begin worden meegegeven. Bij het uitschrijven van het lastenboek moet worden opgenomen dat toegankelijkheid een belangrijk criterium is dat zal worden gecontroleerd. Dat zal de aandacht voor toegankelijkheid ten goede komen.

2. Bespreking

Ann De Martelaer vindt de aandacht voor toegankelijkheid voor publieke gebouwen positief en vindt het goed dat de meerderheidspartijen dit voorstel van resolutie op de agenda zetten. Tegelijk moet het optimisme wat getemperd worden. Twintig jaar geleden lagen gelijkaardige voorstellen reeds voor in het Vlaams Parlement. Dat betekent dat er de voorbije jaren niet veel is veranderd en dat is betreurenswaardig. Hopelijk kan dit initiatief iets in gang zetten.

Inter is een belangrijke partner in dit dossier en er gaat veel aandacht naar het lokale bestuursniveau. Maar NOOZO (Niets Over Ons Zonder Ons), de Vlaamse adviesraad Handicap waarin de gebruikersorganisaties zetelen, ontbreekt in het rijtje. *Ann De Martelaer* vraagt of er ook met deze organisatie contacten zijn en welke feedback ze desgevallend op dit voorstel van resolutie gaf. Ze stelt voor om NOOZO alsnog te contacteren mocht dat nog niet gebeurd zijn. Dit voorstel van resolutie kan nog sterker worden als daarin de accenten vanuit NOOZO worden opgenomen. In 2020 formuleerde NOOZO al enkele beleidsaanbevelingen die niet terug te vinden zijn in voorliggend voorstel van resolutie.

Kurt De Loor zegt dat de toegankelijkheid van publieke gebouwen en ruimtes een belangrijk thema is waarin de verschillende overheden een belangrijke rol kunnen spelen. Het voorstel van resolutie raakt een aantal belangrijke punten aan zoals de sensibilisering van private en publieke actoren. Daarbij kunnen belangrijke partners worden betrokken zoals de Vlaamse Bouwmeester en steden en gemeenten. Daarnaast is de voorbeeldfunctie van belang, alsook de betrokkenheid van Inter.

Toegankelijkheid moet domeinoverschrijdend worden aangepakt. De regelgeving rond toegankelijkheid strekt zich immers over tal van beleidsdomeinen uit. Ook de monitoring is van belang. Zo wordt vermeden dat het iets eenmalig is. Er moet blijvende aandacht zijn voor toegankelijkheid.

Daarom zal Vooruit dit voorstel van resolutie steunen. Het is een stap in de goede richting, al moet rekening worden gehouden met de opmerkingen van *Ann De Martelaer*. Hopelijk wordt er met dit voorstel van resolutie effectief aan de slag gegaan.

Maurits Vande Reyde gaat ermee akkoord dat input van NOOZO en andere organisaties zoals Onafhankelijk Leven, lokaal actieve schepenen en de Vlaamse Bouwmeester nuttig kan zijn bij de verdere uitwerking. Er zijn wel degelijk contacten met vele van die organisaties. Het is evenwel niet de bedoeling om een voorstel van resolutie een volledig adviestraject te laten afleggen. Inter wordt vaak vermeld omdat deze organisatie een studie maakte die in het parlement werd besproken.

Ann De Martelaer zegt dat het niet de bedoeling is om het proces te vertragen of om alle actoren extra te bevragen maar het perspectief van de gebruiker is wel belangrijk. De Vlaamse overheid erkent NOOZO als adviesorgaan. Daarom is het van belang om die organisatie te betrekken.

Tinne Rombouts geeft mee dat er een hele geschiedenis aan het voorstel van resolutie voorafging. Er waren besprekingen in de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering, maar ook in de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie. NOOZO heeft een advies uitgebracht over de studie van Inter. De adviezen zijn ter harte genomen bij het schrijven van het voorstel van resolutie. De bezorgdheden zijn wel degelijk meegenomen in deze oefening.

3. Stemming

Een amendement voorgesteld door Ann De Martelaer en Jeremie Vaneeckhout strekt ertoe aan het derde streepje een punt 8° toe te voegen (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 956/2). *Ann De Martelaer* zegt dat het amendement tot doel heeft het voorstel van resolutie inhoudelijk te verbeteren door het belang van de handhaving te benadrukken.

Tom Ongena zegt dat hoofdindieners Maurits Vande Reyde wegens ziekte niet aanwezig is. Hij heeft laten weten geen meerwaarde in het amendement te zien. De bekommernis inzake handhaving zit reeds voldoende in de tekst van het voorstel van resolutie vervat.

Chris Janssens zegt dat geen zinnig mens tegen de inhoud van dit voorstel van resolutie kan zijn. Het is wel belangrijk dat de verbetering van de toegankelijkheid niet drastisch gebeurt of dwingend wordt opgelegd aan eigenaars van gebouwen want daar zouden grote kosten mee gepaard gaan. De spreker ziet in het amendement van Groen geen meerwaarde, zodat hij zich bij de stemming daarover zal onthouden. Het voorstel van resolutie zal zijn fractie wel goedkeuren.

Ann De Martelaer merkt op dat ze twintig jaar geleden reeds voorstellen van dezelfde aard in dit parlement heeft zien passeren. Vandaag moet men echter jammer genoeg vaststellen dat er inzake toegankelijkheid weinig vooruitgang is geboekt. Het is spijtig dat een poging om het voorstel van resolutie inhoudelijk te verbeteren, niet wordt aanvaard.

Het amendement wordt verworpen met 9 stemmen tegen 2 bij 2 onthoudingen.

Het voorstel van resolutie over het verbeteren van de toegankelijkheid van de publieke gebouwen en de publieke ruimte in Vlaanderen wordt aangenomen met 12 stemmen bij 1 onthouding.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Brecht WARNEZ
Tom ONGENA,
verslaggevers